

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt šeštieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2024 m. gegužės 3 d.

Nr. 17 (1567)

Dainos atgaivino skaudžią praeitį

Juozas STRAMKAUSKAS,

LPKTS Varėnos filialo pirmininkas

Jau tapo tradicija, kad devinto respublikinio moksleivių dainų festivalio „Dainos iš tremties“ dalyvius priėmė Varėnos kultūros centras. Džiugu, kad šis festivalis rengiamas Varėnoje – krašte, kuris labai susijęs su 1944–1953 m. vykusia partizanine kova, su žymiais partizaninio pasipriešinimo vadais Juozu Vitkumi-Kazimieraičiu ir Adolfu Ramanasku-Vanagu. Ir nemažai nulėmė Varėnos rajono savivaldybės vadovų požiūris į mūsų krašto istorinės atminties puoselėjimą.

Moksleivių dainų festivalio „Dainos iš tremties“ dalyviai ir svečiai Varėnos kultūros centre

(keliamą į 2 psl.)

Partizano Motina Adelė Janušaitienė

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Adelės Vosyliūtės-Janušaitienės (g. 1897 m.) šeima gyveno Gražiškių kaime (Vilkaviškio aps.). Su vyru Juozu turėjo gražų 11 ha ūkį, buvo darbštūs, gyveno pasiturinčiai, balsingi, apsišvietę, tvarkingi ir raštingi žmonės. Juozas buvo dar ir kaimo seniūnas, be jo neapsiėjo nė vienos vestuvės ar laidotuvės. Motina – lėtesnė, santūri, taip pat dainininkė.

Vaikus stengėsi auklėti geru žodžiu ir pavyzdžiu, norėjo išmokslinti. Adelė dažnai sakydavo savo vaikams: „Reikia mokytis, matot, kokie žemės darbai sunkūs...“ Sūnus Bronius (g. 1925 m.), mokėsi Vilkaviškio gimnazijoje, gyveno pas motinos pusseserę Agnę Karalienę. Čia baigė 6 gimnazijos klases, nuėjo dirbti į Vilkaviškio draudimo skyrių. Dukteriai Adelei buvo numatyta siuvėjos duona, tačiau po Gražiškių pradžios mokyklos baigimo, ji irgi įsidarbino draudimo skyriuje, vėliau tapo buhalterė.

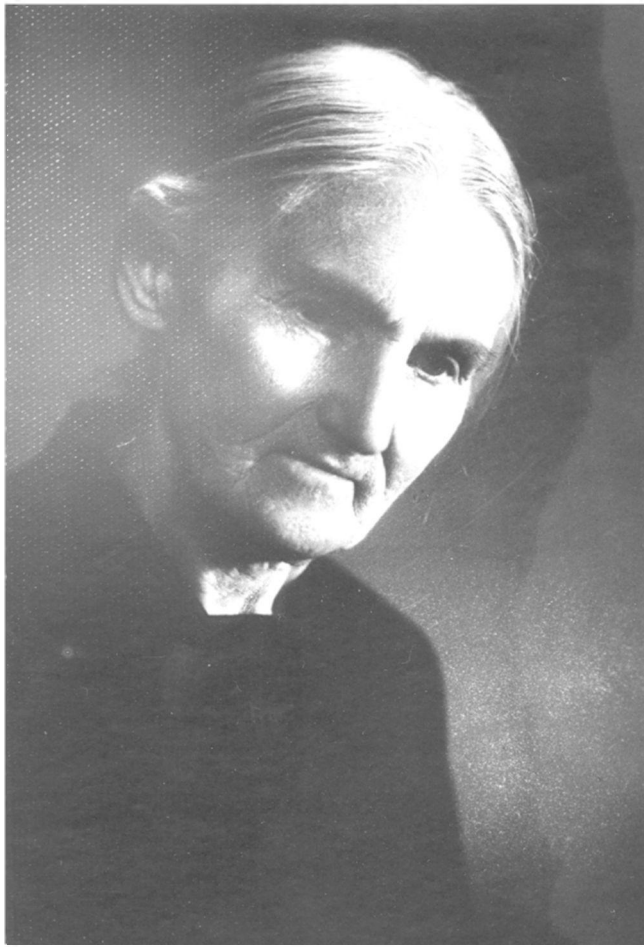
1944 m. vasarą, vokiečiams traukiantis į Vokietiją, šeimai buvo įsakyta vykti kartu. Juk jie gyveno pasienio zonoje. Tada tėvas pasikinkė du gerus arklius, pasiruošė maisto, apdengė vežimą, kad lengvesnė kelionė būtų, užkasė kieme kai kuriuos daiktus. Gyvulių, kurie liko nuo vokiečių rekvizicijos, išdalijo kaimynams. Labiausiai motinai buvo gaila po kiemą bėgiojančios paršavedės su mažais paršiukais, bet nieko nepadarysi...

Kelionė buvo ilga ir sunki: per Rytprūsius nusidangino į Vokietiją, o čia juos „pasigavo“ frontas. Teko pasukti atgal. Tik jau ne su arkliais, o trauki-

niu... Taip 1945 m. gegužės 5-ąją pasiekė savo sodybą. Motina suklupo, pamačiusi sudegusius statinius: buvo išlikusi tik dalis namo ir viena mūrinio tvarto siena. Čia jie ir įsikūrė. Iš pradžių lijo per stogą ir lubas. Visa laimė, kad vyro sesuo atidavė priglaustą karvę...

Partizaninis judėjimas Vilkaviškio krašte vyko 1944–1952 m. Suvalkijoje pirmieji partizanų būriai atsirado 1944-ųjų vasarą, vykstant mūšiams tarp fašistinės Vokietijos ir Raudonosios armijos. Miškuose susitelkusios partizanų grupelės iš pradžių veikė chaotiškai, paskui įgijo kovinės patirties, sustiprėjo, jungėsi į didesnius organizacinius vienetus, užmezgė ryšių su kitų regionų partizanais.

(keliamą į 4 psl.)

Partizano Motina Adelė Janušaitienė. Nuotrauka iš Vilkaviškio krašto muziejaus fondų

Svarstymai apie visuotinę gynybą Lietuvoje

Laimutė KRAUKŠLIENĖ

Europietiškos dešinės institutas ir Konrado Adenauerio fondas organizuoja diskusijų ciklą „Hannibal ad portas. Svarstymai apie visuotinę gynybą Lietuvoje“, skirtą kalbėti apie esamą saugumo situaciją Lietuvoje bei regione, aptariant reikiamas priemones visuotinės gynybos Lietuvoje stiprinimui.

Andrius Vyšniauskas

Pirmoji ciklo diskusija vyko balandžio 15 d. Marijampolės Meilės Lukšienės švietimo centro Beatričės Kleizaitės-Vasaris menų galerijoje. Diskusijoje dalyvavo Vaidotas Malinionis, atsargos pulkininkas, Gynybos paramos fondo vadovas, Alminas Sinevičius, Lietuvos kariuomenės majoras, Andrius Vyšniauskas, LR Seimo narys, bei diskusijos moderatorius Teodoras Žukas, Europietiškos dešinės instituto vadovas.

Atsargos pulkininkas Vaidotas Malinionis aptarė sudėtingą nūdienę situaciją rytų fronte, kai Vakarų parama šlubuoja, o rusai ketina tai išnaudoti – ruošiasi puolimui smogti gilyn. Rusija užėmė Avdijivką, esantį miestelį netoli Rusijos kontroliuojamo Donecko miesto. Lietuvos kariuomenės majoras Alminas Sinevičius pritarė pulkininkui, kad situacija nėra gera (oro gynybinių sistemų, šaudmenų bei rezervistų trūkumas), bet nėra ir beviltiška. Seimo narys Andrius Vyšniauskas užvedė diskusiją, kaip pritraukti daugiau karių, ir aiškėja tai, ko trūksta.

(keliamą į 2 psl.)

Dainos atgaivino skaudžią praeitį

(atkelta iš 1 psl.)

Šį festivalį organizavo Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti ir Varėnos „Ažuolo“ gimnazijos Tolerancijos ugdymo centras, kuriam vadovauja mokytoja Virginija Samulevičienė. Į renginį atvyko 132 dalyviai iš 16 kolektyvų, kurie atstovavo aštuonių rajonų savivaldybes: Kauno, Prienų, Vilniaus, Anykščių, Kėdainių, Alytaus, Ukmergės ir Varėnos. Atvyko ir garbingi svečiai: Seimo nariai Juozas Baublys, Angelė Jakavonytė, Paulė Kuzmickienė

Programą pradėjo LPKTS Varėnos filialo ir „Ažuolo“ gimnazijos literatūrinė-meninė kompozicija „Iš praeities“. Buvę tremtiniai sudainavo dainą „Lietuva, Lietuva...“ Visos kolektyvų atliktos dainos – tai Lietuvos istorija, susidedanti iš žmonių likimų. Iki širdies gelmių sujaudino ir ne vienam buvusiam tremtiniui (ir ne tik) išspaudė ašarą. Per dainos žodžius, muziką atgaivinti praeities sunkumai, skaudžios netektys leido susimąstyti, ką turėjome, kaip gyvenome ir suvokti, kokia yra dabartis, kuria galime didžiuotis. Fes-

J. Baublys, V. Sungaila, J. Stramkauskas, P. Kuzmickienė

Varėnos gimnazijos moksleiviai

nė, Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos valdybos pirmininkas Vladas Sungaila ir pavaduotoja, Ukmergės filialo pirmininkė Aldona Kalesnikienė.

Renginio pradžioje gimnazijos direktorė Milda Padegimaitė pasveikino visus susirinkusiuosius, pabrėždama tokių renginių svarbą jaunajai kartai. Tylos minute pagerbėme praėjusių metų pabaigoje į Amžinybę išėjusių buvusių politinių kalinių, tremtinių, daug padariusių perlaidojant partizanų palaikus, partizanų vardų įamžinimui, garbingais valstybiniais apdovanojimais įvertintą mūsų rajono šviesuolį Vytautą Kaziulionį.

tivalio pabaigoje sveikinimo ir padėkos žodžius tarė garbūs svečiai.

Tokie renginiai yra tikra istorijos, pilietiškumo pamoka. Turime būti dėkingi pedagogams, parengusiems šiuos kolektyvus. Prisiminti rūsčius lietuvių tautai 1944–1953 metus skatina ir šių laikų geopolitinė padėtis Europoje ir visame pasaulyje. Demokratijos ir taikos politika, klestėjusi po Sovietų sąjungos subyrėjimo, buvo apgaulinga. 2014 m. Rusija parodė savo tikrąjį veidą, aneksuodama Krymą, 2022 m. vasario mėnesį pradėjusi atvirą karą prieš Ukrainą. Valstybė bus stipri tol, kol žinosime ir puoselėsime tautos istoriją.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos **Patriotinių leidinių knygynėlyje** (Laisvės al. 39, Kaune) galite įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Tremtinio“ numerius.

Svarstymai apie visuotinę gynybą Lietuvoje

(atkelta iš 1 psl.)

Šauktiniai atleidžiami nuo tarnybos dėl sveikatos problemų (apie 40 proc. į tarnybą pašauktų jaunuolių yra pripažįstami netinkamais tarnauti dėl sveikatos būklės), nes ši kartelė iškelta gana aukštai.

čiuoja, kad sprendimas dėl visuotinio šaukimo gali pareikalauti šimtus milijonų eurų. Stinga ne tik pinigų, bet ir personalo, galinčio mokyti tarnybon pašauktus jaunuolius, reikia parengti daugiau karininkų, galinčių mokyti šauktinius.

Teodoras Žukas, Alminas Sinevičius, Vaidotas Malinionis, Andrius Vyšniauskas

Diskutuota dėl visuotinio šaukimo, kai tiek moterų, tiek vyrų šaukimas atlikti karinę tarnybą privalomas. Visuotinis šaukimas augina rezervą. Ne visi juk eitų į frontą tiesiogiai – neįgalumą turintys, moterys būtų ruošiami dirbti prie kompiuterių (kibernetinė gynyba), dronų valdymo ir pan., galimoms funkcijoms atlikti pagal jų pajėgumą. Lietuvoje šiuo metu šaukiami tik vyrai ~ 10 tūkstančių jaunuolių kasmet. Anot Andriaus Vyšniausko, 18–20 metų jaunuolių šaukimas privalomai tarnybai yra „neišvengiamai reikalingas Lietuvai kaip priemonė išmokyti jaunus žmones gynybos“. Atitarnavę dešimt metų jie bus aktyviai rezerve. Neturint rezervo gali būti skaudus puolimas. Steigiamos komendantūros – neparengtas rezervas (su negalia, moterys), kurios kartu su policijos pajėgomis leistų pasiruošti galimam kariniam konfliktui. Tai – visuotinės gynybos pagrindas, funkcijų užtikrinimas karo metu.

Krašto apsaugos ministerija skai-

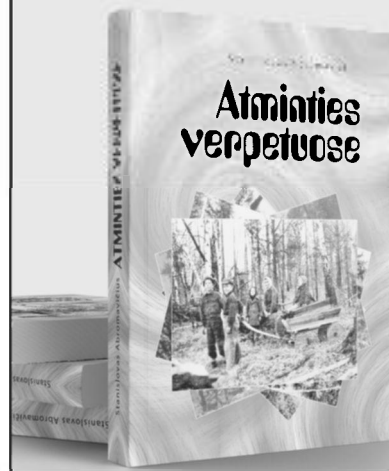
Vaidoto Malinionio teigimu, kai Rusija kariauja su Vakarais, veiklūs štabai – teritoriniai vienetai – karo komendantūrų struktūra atsiras taikos metu. Rengiantis Lietuvos regionų ir miestų gynybos scenarijams karo atveju, naujasis krašto apsaugos ministras L. Kasčiūnas entuziastingai imasi komendantūrų, turinčių atlikti reikšmingą vaidmenį, kūrimo. Lietuvos šaulių sąjungos pajėgumus bei medžiotųjų asociaciją, vienijančią medžiotųjų klubus ir būrelius, įtraukiant į visuotinės gynybos sistemą. Komendantūrų kūrimas taikos metu, jų įteisinimas šiuo metu svarstomas Seime.

Renginio dalyvių dauguma – Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Marijampolės filialo (tarp kitko, prieš du dešimtmečius sujungę jėgas bendrai veiklai dėl Lietuvos ateities) nariai. Neutrūko klausimų, sektinų pavyzdžių, buvo ir diskutuojama.

Autorės nuotr.

Kviečiame aukoti

Neseniai mus pasiekė nauja Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos išleista 288 psl. knyga „Atminties verpetuose“. Joje publikuojama dvidešimt penkios LPKTS veiklos, partizaninio karo, tremties istorijos, spausdinama daug nuotraukų. Knyga bus platinama sąjungos nariams, naudojama mūsų prezentacijai, taip pat dovanojama mokykloms, pilietiškumą ugdančioms organizacijoms.

Prašome skaitytojų pagal galimybes paaukoti knygos leidybinėms išlaidoms. Aukotojai sulauks ne tik padėkos, bet ir gaus knygą su jos autoriaus, rašytojo Stanislovo Abromavičiaus autografu. Primename, mūsų sąskaitos Nr. LT18 7044 0600 0425 8365. Būsime labai dėkingi.

LPKTS valdybos pirmininkas
Vladas Sungaila

Mokėjime džiaugtis ir vertinti

Raimundė GEČIENĖ.

LPKTS Šilalės filialo tarybos narė

Įsimena širdyse ir atmintyje įvairios žmonių istorijos, pasakyti žodžiai, išgyventi likimai, ypač, kai kalbamės su dar gyvais liudininkais, kurie patyrė sovietines represijas, tremtį ar kalėjimus. Neseniai Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Šilalės filialo nariai kartu su pirmininke Terese Ūksiene aplankė garbingą 90-ies metų jubiliejų švenčiantį buvusį tremtinį Steponą Jokubauską, gyvenantį Šilalės rajone, Laukuvos miestelyje. Akyse šviesa ir išmintis, širdyje paprastumas ir gerumas, o praeitis – sunki patirtis.

Teresė Ūksienė, Steponas Jokubauskas, Antanas Rašinskas

Su jubiliumu Steponu Jokubausku LPKTS Šilalės filialo nariai

1951 m. Steponas, būdamas dar moksleivis, kartu su tėvais, broliais, seserimis ir pusbroliais buvo ištremtas į Krasnojarsko kraštą. Išgyventi sunkumai tremtyje užgrūdino. Kadangi šeima buvo daugiavaikė, o tokių šeimų tremti nebuvo galima, Jokubauskai siuntė prašymą į Maskvą sovietų aukščiausiam valdžiai. Po penkerių metų gavo leidimą sugrįžti į savo buvusius namus.

Steponas buvo uolus ir gabus mokinių. Tik grįžęs išvažiavo į Vilnių studijuoti. Sėkmingai baigė studijas, įsigijo matematiko kvalifikaciją. Daug metų

dirbo šioje srityje, buvo visų gerbiamas, stiprus matematikas. Įveikti gyvenimo negandas padėjo ir muzika. Steponas grojo smuiku, buvo saviveiklininkas, nestokojo savyje humoro jausmo.

Dabar, kai įveikti visi sunkumai, Steponas džiaugiasi pragyventu gyvenimu kartu su žmona Aldona. Jo prisiminimuose nuolat išskyla praeities vaizdai, mokinių veidai, šeimos šventės.

Kaip svarbu iš tokių žmonių semtis stiprybės, išsaugoti jų istorijas ateities kartoms ir mokėti džiaugtis bei vertinti gyvenimą.

Partizano Motina Adelė Janušaitienė

(atkelta iš 1 psl.)

Kūrėsi vieninga politinė ir karinė ginkluoto pasipriešinimo vadovybė. Vytauto rinktinės Vyčio, Šturmo, Klajūno, Robinzono būriuose 1944–1952 m. kovojo apie 260 partizanų. Jiems talkino per 200 ryšininkų ir rėmėjų.

Partizanas Bronius Janušaitis

Dar Vokietijoje sūnus Bronius Janušaitis atsiskyrė nuo šeimos. Deja, ir jis, kiek paklaidžiojęs, grįžo namo. Dvidešimtmetis neturėjo dokumentų, tai ilgą kelią namo ėjo pėsčiomis.

1946 m. balandžio mėn. Vilkaviškio mokytojas Bronius Kudirka su bendraminčiais Vincu Randžiu, Juozu Braziu ir kitais jaunais vyrais patraukė į mišką. Bronius Janušaitis, pasivadinęs Jauniumi, Linu, tapo partizanų Tauro apygardos Vytauto rinktinės 1 kuopos 2 būrio vado (Vito Kronkaičio-Herbo) pavaduotoju, vėliau – 2 kuopos būrio vadu. Jis su draugais ir Algirdu Leonavičiumi-Vytimi dažnai susitikdavo su seserimi Adele. Ji dar dirbo draudimo skyriuje. Skyriaus viršininkas Lapkauskas pritarė jaunuolių pasirinkimui kovoti su okupantu, užjautė partizanus, buvo atlaidesnis ir Adelei, bet greitai iš darbo buvo pašalintas.

Prasidėjo sribų persekiojimai. Jie išsivėsavo Adelę į saugumą, ten klausinėjo apie brolių ir jo bendražygius. Ji nedaug ką žinojo apie brolių, nes po pirmosios jos apklausos partizanai susitikti vengdavo, nenorėdami sukelti aštuoniolikmetei merginai pavojaus. Ir tėvelį Juozą Janušaitį kviesdavosi į

Gražiškius tardymams.

Motina labai išgyveno dėl sūnaus likimo. Okupantai ruošėsi susidoroti su šeima. 1947 m. lapkričio 24 d. partizano Motiną Adelę Janušaitienę, jos vyrą Juozą (g. 1888 m.), dukteris Adelę ir Teresę bei sūnų Juozą išvežė į Tiumenės srities Jurginsko rajono Tropinko gyvenvietę. Vėliau jie gyveno Sosnovkoje, Baraškoje, Daliokoje, Novoziorke... Moterys miško darbuose kapojo šakas, vyrai kirto mišką. Kartą Teresė susimušė kojas, kai mašina užvažiavo ant rasto, o tas parbloškė devyniolikmetę. Visus metus ji negavo reikiamos medicininės pagalbos.

Kai Janušaičių šeima buvo pakeliui į Sibirą, 1947 m. gruodžio 19 d. jų sūnus partizanas Bronius Janušaitis-Linas prie Mažučių kaimo, Virbalio valsčiuje, pateko į kareivių pasalą. Dar nuo užpuolikų nubėgo iki Virbalio kapinių, bet čia žuvo. Manoma, kad buvo užkastas Virbalio apylinkės laukuose, sienos su Karaliaučiumi link, tačiau konkreti vieta nežinoma. Teresė mirė tremtyje 1952 m., būdama vos dvidešimties. Palaidota Novoziorkos kaimo kapinėse. 1989 m. duktė Adelė nuvažiavo į Sibirą ir sesers kaulėlius parsivežė į Lietuvą, palaidojo Gražiškiuose prie tėvelių.

Motina su šeima sugrįžo į Lietuvą 1958 m. Iki tol ji apie sūnaus netektį nieko nežinojo, tik nujautė nelaimę. Sugrįžusi bandė aiškintis žūties aplinkybes, tačiau nuo tų įvykių buvo jau praėję 10 metų. Sūnus Juozas rado liudininką, kuris nurodė apytikrą brolio palaidojimo vietą, tačiau kapo jie nesurado...

Janušaičių sodyboje gyveno kiti žmonės. Apsistojo pas juos, nors Lietuvoje gyventi neturėjo leidimo. Tėvas mirė 1970 m. Tremties sunkumai atsiliepė Motinos sveikatai. Ji sirgo plaučių ligomis. Po vyro mirties Adelė Janušaitienė gyveno pas vaikus Virbalyje arba Kaune. Mirė 1973 m., palaidota Gražiškių kapinėse. Jau po nepriklausomybės atkūrimo saviesiems Ypatinėjame archyve pavyko rasti dokumentus, įrodančius, kaip kariavo ir žuvo Bronius Janušaitis.

Bronius Janušaitis-Linas (1925–1947) 2002 m. lapkričio 4 d. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu Nr. 1966 apdovanotas Kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, jam suteiktas kario savanorio statusas.

Skelbimas

Gegužės 16 d. (ketvirtadienį) 13 val. Vytauto Didžiojo karo muziejus (K. Donelaičio g. 64, Kaunas) kviečia į Kengyro lagerio politinių kalinių sukilimo 70-mečio minėjimą-konferenciją.

13 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus direktorės Ritos Malinauskienės sveikinimo žodis. LGGRTC generalinio direktoriaus dr. Arūno Bubnio sveikinimo žodis. LPKTS pirmininko dr. Gvido Rutkausko sveikinimo žodis.

13.30–15 val. pranešimai: „Steplago sukilimo istorijos istoriografijos ir šaltinių tyrimo klausimai“ – prof. T. Alanijazovas, Džezkazgano O. A. Baikonurovo universitetas, Kazachstanas; „Ukrainiečiai Kengyre: 1954 m. sukilimo organizatoriai ir dalyviai“ – Larysa Bondaruk, Ukrainos nacionalinės atminties instituto Vakarų tarpregioninio skyriaus vyriausioji specialistė; „Kengyro istorija: ką prisimename ir ko norime?“ – prof. Algis Vyšniūnas, LGGRTC generalinio direktoriaus vyresnysis patarėjas; „Aš – Kengyro sukilimo dalyvis“ – Henrikas Jatautis, buvęs politinis kalinys, 1954 m. Kengyro sukilimo dalyvis; „Lietuviai Kengyro sukilime. 1954 m. gegužės 16–birželio 26 d.“ – Ramunė Driaučiūnaitė, LGGRTC Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus direktorė.

Pagerbtas Petras Cidzikas

Balandžio 25 dieną disidentą ir visuomenininką, pogrindžio spaudos platinimą, politinių bado akcijų iniciatorių, pirmųjų mitingų už Lietuvos laisvę organizatorių, Vyčio kryžiaus kavalierių Petrą Cidziką pagerbė Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro istorikai. Tą dieną sukanka 80 metų, kai gimė P. Cidzikas. Prie paminklo Vilniuje, Rokantiškių kapinėse, kur Amžinybėje ilsisi P. Cidzikas, LGGRTC darbuotojai tylos minute pagerbė kovotoją už Tėvynės laisvę atminimą ir padėjo gėlių.

„Dėl pilietinių iniciatyvų ir dvasinių

akcijų Petrą draugai laikė mistiškiausiu mūsų laikų politiku, kartais jis lygintas su Oskaru Milašiumi. Jį apibūdinau kaip ypač tyrą žmogų: iš jo žvilgsnio, iš minčių. Buvo atviras, bet tik su savais, su bendražygiais, šeima. O sovietų valdžios, KGB atžvilgiu buvo ryžtingas, nepalenkiamas, neperkalbamas. Visiškas Petro asketiškumas žavėjo bendraminčius, gąsdino priešus, baugino pragmatikus.“ – sakė LGGRTC Okupacinių režimų veiklos tyrimų ir viešinimo skyriaus vyriausiasis istorikas Arvydas Gelžinis.

LGGRTC inf.

Istorija be „baltų dėmių“

Prisiminta Bakaloriškių kaimo 1944-ųjų tragedija

Gintaras LUCINSKAS*Pabaiga. Pradžia Nr. 16 (1566)*

Ši žiauri tragedija buvo slepiama beveik 50 metų. Tikrąją tiesą pirmoji atskleidė ir paviešino tuometinė Trakų rajono laikraščio „Galvė“ redaktorė A. Zapolskienė. 1990 m. jos straipsniai apie Bakaloriškes pasirodė ne tik „Galvėje“ bet ir „Trakų žemėje“, „Lietuvos žiniuose“, žurnale „Kadras“. Pasak A. Zapolskienės, viskas prasidėjo 1988-aisiais, kai buvęs stribas Vaclovas Zarauskas, tuomet gyvenęs Varėnoje, įsigėdė pasipuikuoti prieš savo žemiečius. Jo pagyrūniškas rašinys „Jaunystės kovas prisiminus“ buvo spausdinamas net keturiuose tuometinio Trakų rajono laikraščio „Spartuolis“ numeriuose. Tai tapo paskutiniu lašu, perpildžiusiu Bakaloriškių kaimo gyventojų kantrybės taurę. Į redakciją ėmė plaukti bakaloriškiečių protesto laišakai. Žmonės piktinosi, kad juos drįsta šmeižti tie, kurie patys prisidėjo prie jų kančių ir vargo.

Kilo mintis įamžinti istoriją

Tąkart žurnalistė, reaguodama į žmonių laiškus, pati nuvyko į Bakaloriškes. Pasikalbėjusi su vietiniais gyventojais, ji užrašė ir skaitytojams pateikė pirmuosius šios tragedijos liudininkų prisiminimus. „Kodėl taip ilgai pavyko nuslėpti Bakaloriškių kaimo tragediją?, – klausė straipsnio autorė. – Todėl, kad likę gyvi egzekucijos dalyviai, pokario metais sulindę į „šiltas“ vietas, užėmę aukštus postus, garsinosi tikrais didvyriais, atnešusiais mūsų tautai vien laimę ir laisvę. Bijodami susilaukti teisėto atpildo, baudėjai apdairiai pasirūpino, kad didesnė kaimiečių dalis pokariu būtų išvežta į Sibirą. Geriausieji vyrai jau buvo kritę nelygioje pasipriešinimo kovoje. Likę gyvieji jautė, kad norint išlikti ir išvengti tremties, būtina prikąsti liežuvį.“

2014 m. buvusiems Bakaloriškių kaimo gyventojams broliams Gintautui ir Vladui Kleinotams (jų mamos brolis – V. Voveris-Žaibas) kilo mintis įamžinti ir plačiau paviešinti tragišką savo gimtojo kaimo istoriją. Buvo sudaryta iniciatyvinė grupė. Nutarta sukviesti visus šio kaimo gyventojus, buvusius anų dienų tragedijos liudininkus, jų vaikus, vaikaitčius ir artimuosius. Minint Bakaloriškių kaimo sudegimo 70-mečių, G. ir V. Kleinotų iniciatyva buvo pastatytas paminklinis akmuo bei pasodintas Atminimo ažuolas. Į minėjimą tąkart atvyko daug garbių svečių.

Šis renginys paskatino ir kitus amžininkus prisiminti tuos skaudžius įvykius. Po trijų mėnesių „Trakų žemėje“ buvo pateikti buvusios bakalorišketės Verutės Januškevičienės prisiminimai. O straipsnio autorė Ilona Januškevičiūtė kėlė retorinį klausimą: „Kodėl, žinodami, jog dauguma kaimo žmonių nebuvo prisidėję prie savisaugininkų veiklos, raudonieji partizanai nepasigailėjo nė vienos sodybos. Kodėl kerštas buvo nukreiptas ne į kelis kovoti su bolševizmu agitavusius kaimo vyrus, bet į visą kaimą. Atsakymo, matyt, reikėtų ieškoti karo metų realijose: Bakaloriškių sunaikinimas turėjo įbanguinti tiek vietinius, tiek ir aplinkinių

kaimų gyventojus, parodyti išaugusią sovietinių aktyvistų jėgą, – teigė I. Januškevičiūtė. – Praėjus septyniasdešimčiai metų po Bakaloriškių kaimo tragedijos, norisi tik vieno: atskleisti teisybę, kurią daugeliui metų palaidojo realybės neatitinkantys sovietinių veikėjų liudijimai, melagingos mūšių de-

talės, falsifikuoti aukų skaičiai ir kt. Bakaloriškių tragedija iš kitų išsiskiria nepriekaištingu sovietinių partizanų organizuotumu, didelėmis pastangomis, gausia (iš Maskvos atsiųsta) ginkluote. „Baudžiamoje akcijoje“ dalyvavo aukščiausio rango raudonųjų partizanų veikėjai, pulta buvo žaibiškai, o susidorota – be gailės. Užmiršti šio kraupaus įvykio nevalia.“

Sudeginto kaimo aidai

2016 m. minint Bakaloriškių kaimo sudegimo 72-ąsias metines, Dusmenų mstl. kultūros centre buvo parengta Trakų krašto fotomenininko V. Žemaičio nuotraukų paroda „Sudeginto kaimo aidai“. Nuotraukose įamžinta paminklinio akmens atidengimo iškilmės, vykusios 2014 m. balandžio 12 d. Jose – Bakaloriškių kaimo tragedijos liudininkų, jų vaikų bei anūkų veidai, dabartinio kaimo ir gamtos vaizdai. Ši paroda, kurią padėjo parengti Trakų krašto fotografų asociacija ir Trakų rajono savivaldybė, per dvejus metus apkeliavo visas rajono kultūros ir švietimo įstai-

gas – mokyklas, bibliotekas, viešindama Bakaloriškių kaimo istoriją, supažindindama gyventojus, ypač vaikus ir jaunimą, su skaudžia jo praeimi. Į Dusmenis atvykęs fotoparodos autorius V. Žemaitis prisiminė šių nuotraukų atsiradimo aplinkybes, papasakojo apie savo indėlį į Dusmenų parapiją, kuriai

2017 m. balandžio 23 d. Bakaloriškių kaime buvo pašventintas originalus gelžbetonis kryžius, skirtas žuvusiems už Lietuvos laisvę. Jį suprojektavo ir pagamino buvęs bakaloriškietis Vladas Kleinotas. Dusmenų parapijos bažnyčioje ta proga buvo aukojamos šv. Mišios. Po pamaldų kun. J. Bakšys pašventino naujai pastatytą kryžių. Onuškie seniūnė Z. Aniulienė pasidžiaugė, kad Bakaloriškėse iškilo dar vienas simbolis, kuris primins šio kaimo tragišką likimą, primins tuos žmones, kurie siekė Lietuvos laisvės. Juk kryžius ne tik kančios, bet ir tikėjimo bei vilties simbolis. Po renginio rajono laikraštyje „Galvė“ Vilma Puišikienė rašė: „Visi žino garsųjį Pirčiupio deginimą, o apie tai, kas vyko visai šalia, mažai girdėję. Tai yra klaida. O klaidas reikia taisyti. Apie tai kalbėti, kad jauni žmonės žinotų savo krašto istoriją. Istorija mums ne tik primena, ji ir moko, skatina nepaminti vertybių ir išlikti vieningiems. Deja, patriotizmas ir buvo ta priežastis, dėl ko kaimas buvo sunaikintas. Tikiu, kad jaunoji karta jautriau priims istorijos pamokas, gerbs tautos atminimą, sieks būti Lietuvos patriotais“.

Bakaloriškių operacija – vienas didžiausių nusikaltimų Lietuvoje

Bakaloriškių kaimo sunaikinimą (sudeginimą) 1944 m. balandžio 12 d., žmonių žudynes šios baudžiamosios operacijos metu galime vertinti kaip vieną didžiausių iš Maskvos vadovojamų raudonųjų partizanų įvykdytų nusikaltimų Lietuvoje. Žmoniškumo atžvilgiu šį nusikaltimą paryškina vykdymo laikas – 1944-ųjų šv. Velykos, kurios Dzūkijoje buvo šventos 3–4 dienas. Tai viena didžiausių ir seniausių bažnytinių švenčių, simbolizuojančių prisikėlimą, atsinaujinimą, krikščioniškąsias vertybes ir lūkesčius. Deja, Bakaloriškių ir kitų Onuškie valsčiaus kaimų žmonėms jos atnešė mirtį, pažeminimą, neviltį.

Pokario metu iš Bakaloriškių kaimo ištremta 15 šeimų, 5 gyventojai nužudyti be teismo, 11 žmonių buvo įkalinta.

Aktyvūs kaimų savisaugininkai, nacių okupacijos metais įsitraukę į ginkluotą konfrontaciją su sovietiniais partizanais, beveik neturėjo kitos išeities, tik slapstytis, išeiti į mišką, stoti į ginkluotą kovą. Žymiais rezistencijos dalyviais tapo bakaloriškietis: Jonas Dambrauskas-Siaubas, Vaclovas Voveris-Žaibas, Vladas Voveris-Deksnyš, Juozas Matukevičius-Vilkas, Stasys Valatkevičius-Niva ir kt. Onuškie valsčius 1944–1945 m. iš tikrųjų tapo vienu didžiausių „kontrevoliucijos“ centrų Trakų apskrityje ir visoje Lietuvoje.

priklauso Bakaloriškių kaimas. Šio skaudaus įvykio įkvėptas, V. Žemaitis sukūrė eilėrašį, skirtą bakaloriškietims, kurį perskaitė susirinkusiesiems:

*Prie sudeginto sodžiaus
Pilkos akmens
Susirinkome vėlei draugėn,
Kaip kadais vakarais
Po darbų prie šiaudinių
Tų mūsų sodybų...
Tik po daugelio
Daugelio tų – nesimatymo metų
Ir dar daugelio daugelio
Mūs netekčių...*

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“!

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškinių, paskambinus informacijos tel. +370 700 55 400, internetu „prenumeruok.lt“.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117.
1 mėn. – 4,48 Eur, 3 mėn. – 13,44 Eur,
6 mėn. – 26,88 Eur, 8 mėn. – 35,84 Eur.

Gelbėjimo istorijos Holokausto akivaizdoje

Dr. Raimundas KAMINSKAS

Balandžio 19 dieną Kaune, Vytauto Didžiojo universitete, buvo atidaryta tarptautinė paroda „Tarp gyvybės ir mirties: gelbėjimo istorijos Holokausto akivaizdoje“. Parodos atidaryme dalyvavo Europos Parlamento narė Rasa Juknevičienė, VDU rektorius prof. Juozas Augutis, Kauno žydų bendruomenės nariai, studentai ir kiti svečiai.

Kaune, Vytauto Didžiojo universitete, parodos atidarymo svečiai ir dalyviai

Parodoje „Tarp gyvybės ir mirties: gelbėjimo istorijos Holokausto akivaizdoje“ pristatomos istorijos iš dvylikos Europos šalių: Kroatijos, Danijos, Prancūzijos, Vokietijos, Vengrijos, Lietuvos, Nyderlandų, Lenkijos, Slovakijos, Ukrainos, Italijos ir Rumunijos. Lietuvai skirta parodos dalis pasakoja dvi istorijas: Shochotų šeimos – mamos su dviem mažais sūnumis, tu-

Rasa Juknevičienė, prof. Juozas Augutis

rėjusiais slapstytis po Telšių geto likvidavimo, – ir Sofijos Binkienės, kuri, padedama savo šeimos, sugebėjo suteikti pastogę daugybei Kauno/Vilijampolės geto pabėgėlių ir vėliau už tai gavo Pasaulio tautų teisuolės vardą. Paroda „Tarp gyvybės ir mirties: gelbėjimo istorijos Holokausto akivaizdoje“ yra bendra Europos atminimo ir solidarumo tinklo (European Network Remembrance and Solidarity), Lenkijos žydų istorijos muziejaus (Varšuva) ir Nebylių herojų memorialinio centro (Berlynas) iniciatyva. Ši paroda buvo atidaryta 2018 m. sausio mėn. per tarptautinę Holokausto aukų atminimo dieną Europos Komisijos būstinėje, Briuselyje. Nuo to laiko paroda jau aplankė aštuonias Europos šalis ir Japoniją.

Žydų genocidas karo nuniokotoje Europoje pasiglemžė milijonus gyvybių. Susidūrę su tragišku žydų likimu vietos gyventojai nacių Vokietijos okupuotose šalyse ir kai kurie vokiečių civiliai susidūrė su dilema, kurios greičiausiai niekada nebuvo įsivaizdavę: kaip reaguoti į tokį masinį žiaurumą? Slėpti žydų kilmės šeimos narius, kaimynus ar bendradarbius arba jiems padėti buvo nusikaltimas, už kurį buvo baudžiama mušimu, įkalinimu, o kai kuriose šalyse – net mirtimi. Daugelis

žmonių bejėgiškai žiūrėjo į žiauria tikrovę, pasitaikydavo atvejų, kai buvo pelnomasi iš tragiškos žydų padėties. Nors individualūs atsakymai į šį klausimą labai skyrėsi, tik nedaugelis siūlė pagalbą išgyventi bandantiems žmonėms. Jų būta iš visų visuomenės sluoksnių: fabrikų darbininkų ir gydytojų, siuvėjų ir aristokratų, ūkininkų ir diplomatų.

Pateikdama išgelbėtųjų istorijas šalia juos gelbėjusiųjų, paroda pabrėžia žmonių santykių sudėtingumą ekstremaliomis sąlygomis. Šie liudijimai taip pat vaizduojami platesniame istoriniame kontekste, kad būtų galima geriau suprasti, kokias galimybes vietos žydai turėjo išgyventi, o jų gelbėtojai – jiems padėti.

Nuo 1963 m. Jad Vašem institutas Jeruzalėje suteikia Pasaulio tautų teisuolio vardą tiems, kurie nesavanaudiškai padėjo žydams. Apdovanojimas kildinamas iš žydų tradicijos. Talmude rašoma: „Kas išgelbsti vieną gyvybę, išgelbsti visą pasaulį“. Būtent šis sakinyš įspauštas ant medalio, kuriuo apdovanojami Pasaulio tautų teisuoliai. Šiuo titulu apdovanota daugiau kaip 26 tūkstančiai žmonių, ir jų skaičius nuolat auga.

Autoriaus nuotr.

Išėkitės ramybėje

**Aldona Ečerienė
1930–2024**

Gimė ūkininkų Petronėlės ir Jono Mačiulių šeimoje, Džiugų kaime, Jurbarko rajone. Okupavus rusams Lietuvą, broliai Stasys ir Jonas išėjo ginti mūsų Laisvės. Stasys žuvo nelygioje kovoje su okupantais, o Jonas buvo suimtas ir nuteistas 25 m. lagerio. Kalėjo Vorkutoje. 1948 m. gegužės 23 d. visa Mačiulių šeima buvo suimta ir atvežta į Varlaukio geležinkelio stotį. Taip aštuoniolikmetė Aldutė atsidūrė Sibire, Igarkoje. Kaip ir visi tremtiniai, mergina iškentė badą, vergišką darbą bei nežmoniškus pažeminimus. Ištekėjo už buvusio politinio kalinio Antano Ečerio. Į Lietuvą grįžo 1962 m. Iš pradžių apsigyveno Marijampolėje, vėliau persikėlė gyventi į Jurbarką. Iki pensijos dirbo Linų fabrike. Savo vaikų nesulaukė. Gyveno globojama dukterėčios Elvyros Mitrauskienės šeimos. Aldona pasižymėjo savo darbštumu ir nuoširdumu, džiugiai sutiko kiekvieną užėjusįjį, pavaišindavo, kuo turėjo. Niekada neatsisakė padėti ne tik savo artimui, bet ir kaimynui. Buvo aktyvi mūsų filialo narė, rūpinosi jaunimo patriotiniu auklėjimu. Padovanojo moksleiviams knygų, išleistų apie brolių partizanine kovas. Palaidota Jurbarko miesto kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterėčias bei jų šeimas ir visus artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

Gegužės mėnesio atmintinos datos

- **Gegužės 1-oji** – Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą diena.
- **1947 m. gegužės 1 d.** įvykusiame Šiaurės Rytų Lietuvos srities vadų sąskrydyje buvo nutarta sumažinti Vytauto apygardą (kuri buvo pati didžiausia – kovotojų skaičius siekė 900), įkuriant naują – Algimanto apygardą. Tuo buvo siekiama pagerinti vadovavimą. Į naujai sukurta apygardą įėjo Šarūno rinktinės partizanų daliniai, veikę Troškūnų, Viešintų, Šimonių, Subačiaus, Kupiškio, Skapiškio, Kavarsko, Anykščių, Svėdasų, Kamajų apylinkėse. Vytauto ir Algimanto apygardų riba Romuldavos girioje tapo Šventosios upė: į Rytus nuo jos veikiantys partizanai priklausė Vytauto, į Vakarus – Algimanto apygardai.

• **1948 m. gegužės 1 d.** įvyko Šiaurės Rytų Lietuvos partizanų kovinių dalinių vadų sąskrydis, kurį galima laikyti srities vadovybės darbo pradžia. Pasitarime buvo pasmerktos J. Markulio vykdytos provokacijos, svarstyti organizaciniai klausimai Šiaurės Rytų (nuo 1948 m. lapkričio – Rytų) Lietuvos sritį nutarta pavadinti Karaliaus Mindaugo vardu. Rašytiniuose dokumentuose priimtas kriptonimas – Kalnų sritis.

- **Gegužės 3-oji** – 1791 m. pirmosios rašytinės Konstitucijos Europoje diena.
- **Gegužės 4-oji** – Latvijos Nepriklausomybės Deklaracijos diena.

• **1879 m. gegužės 5 d.** Balsėnuose, Švėkšnos valsč., Raseinių aps. gimė Jurgis Šaulys, Lietuvos valstybės ir visuomenės veikėjas, spaudos darbuotojas, filosofijos daktaras, Nepriklausomybės Akto signataras.

• **1948 m. gegužės 5 d.** trijų apygardų – Kėstučio, Žemaičių ir Prisikėlimo – vadai pasirašė deklaraciją, kuria skelbė, kad įkuriamas naujas, minėtas apygardas vienijantis vienetas ir štabas – Vakarų Lietuvos sritis (Jūra). Naujosios srities vadu tapo J. Žemaitis, jo pavaduotojais – Prisikėlimo apygardos vadas P. Bartkus ir Žemaičių apygardos vadas A. Milaševičius-Radvila, Ruonis. Nuo birželio mėn. J. Žemaitis perdavė Jūros srities vado pareigas A. Milaševičiui-Ruoniui, o pats ėmėsi aukščiausiųjų pasipriešinimo struktūrų kūrimo darbo.

• Prieš 100 metų, **1924 m. gegužės 6 d.** Alytaus aps., Simno valsč., Atesninkų k., gimė pasipriešinimo sovietiniam okupaciniam režimui veikėjas, aktyvus kovotojas už tikinčiųjų teises, pagrindinio periodinio leidinio „Tiesos kelias“ redaktorius ir leidėjas, kun. Jonas Zubrus SJ (mirė 2020 m. rugpjūčio 3 d. Kaune).

- **Gegužės 7-oji** – Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos diena.
- **Gegužės 9-oji** – Europos diena.
- **Gegužės 14-oji** – Pilietinio pasipriešinimo diena. 1972 m. gegužės 14 d. Kaune, protestuodamas prieš sovietų santvarką, susidegino Romas Kalanta. Vienybės diena.
- **Gegužės 15-oji** – Steigiamojo Seimo susirinkimo diena.

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga
Įmonės kodas 300032645

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com
El. p. lpkts@lpkts.lt

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Spausdino
spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai. Tiražas 800 egz.
Kaina 1,00 euras.

Antano Lukšos gyvenimo istorija keliauja per Lietuvą

Balandžio 23 d. Širvintų rajono savivaldybės Kultūros centro salėje vyko dokumentinio filmo „Antanas Lukša. Brolio pažadas“ peržiūra ir Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus darbuotojų parengtos parodos „Laikom frontą!“ pristatymas. Parodą pristatė LGGRTC Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus direktorė Ramunė Driaučiūnaitė. Ji pabrėžė, kad Antanas Lukša buvo kuklus, rūpestingas, gilų humoro jausmą turėjęs žmogus, savo įtaigiu žodžiu ir giesme kvietė pasaulio lietuvius nepamiršti savųjų šaknų, nuolat kvietė jaunimą – Lietuvos karius, jaunuosius šaulius, gimnazijų moksleivius – suvokti ne tik valstybingumo prasmę, bet ir kainą. Ir paliko, tikėkime, šimtmečiams, įrašytą priesaką: „Lietuvos jaunime, garbingai ir sąžiningai nešk Laisvės vėliavą. Laikom frontą!“.

Į renginį susirinko Širvintų Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos gimnazistai ir juos atlydėję mokytojai, Širvintų 1010-osios kuopos šauliai, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Širvintų filialo nariai. Filmo autorė ir režisierė Rūta Sinkevičienė pristatydama filmą pabrėžė, kaip svarbu žinoti

istoriją ir tuos žmones, kurie tada buvo labai jauni ir pasirinko kovotojo už Lietuvos laisvę kelią. Filme pasakojama apie Lukšų šeimos gyvenimo ir kovos kelią, kurį nuėjo Antanas Lukša su savo broliais. R. Sinkevičienė sakė, kad, pasitelkus archyvus ir susitikimus su amžininkais, dienos šviesą išvydo kino

juosta, kurioje turime unikalią galimybę susipažinti su A. Lukša. Žmogumi, kuris, kaip ir jo studentai broliai Jurgis, Juozas ir Stasys, palaiminti gerosios motulės, pasirinko Laisvės kovotojo kelią.

Dokumentinis filmas skirtas Laisvės kovotojui, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ilgamečiam vadovui

ir Garbės pirmininkui, kuris ilgą laiką buvo gyvų ir žuvusių partizanų balsas, Lietuvos partizano Juozo Lukšos-Daumanto broliui, 100-ųjų gimimo metinių proga. Jo pristatymas jau antrus metus sėkmingai keliauja po Lietuvos miestus: vyksta pilietiškumo pamokos mokyklose, edukacijos ir susitikimai muziejuose, bibliotekose ir kitose erdvėse.

Renginį organizavo Širvintų rajono savivaldybės Igno Šeinaus viešosios bibliotekos direktorė Vaiva Daugėlienė kartu su LGGRTC. Renginys vyko minint Nacionalinę Lietuvos bibliotekų savaitę.

LGGRTC inf. ir nuotr.

Iš kairės: LGGRTC Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus direktorė Ramunė Driaučiūnaitė, LPKTS Širvintų filialo pirmininkė Irena Vasiliauskienė, LGGRTC Strateginio vystymo ir komunikacijos skyriaus vyr. patarėja Aldona Jakavonienė, režisierė Rūta Sinkevičienė

Pilnutėlė salė susidomėjusi žiūrėjo filmą

Po talkos lankėme Stebeikėlius

Ona STRIŠKIENĖ.

Panevėžio žygeivių klubo „Atbalsis“ narė

Panevėžio žygeiviai, jų draugai su gausiu būriu jaunimo kovo mėnesio pabaigoje keliavo į Pasvalio rajoną. Rinktasi Rinkūnų kaime, keliauta į mišką, kur nuo užvartų, užvartų valytas Ažuolų Kelias. Ne visur buvo sausa, teko daryti lieptelius. Padirbėta, pamatyta gausybė ažuolų – išpūdingų ir mažesnių. Apžiūrėta įdomi pušis su trimis viršūnėmis. Jau žibuoklės žydi, skruzdės dirba, boružėlės skraido. Daug dainuota, ne tik smagiai padirbėta ir maišai šiukšlių surinkta. Žygeivis, skaitovas Juozas Braidokas skaitė eiles.

Bendrame rate pažymėtas pavasario lygiadienis. Nuskambėjo gražūs palinkėjimai draugams ir pasauliui, pulke smagiai padainuota, vartytasi kūliais. Bendrai pietauta, nes Rasma, Dalytė, Jolanta ant laužo išvirė puikią sriubą.

Aplankėme Rinkūnų pirmosios mokyklos vietą, kuri buvo išaugusi iki aštuonmetės. Dabar viskas sukelta į vieną

pastatą, ten ir biblioteka, ir kultūros namai. Kur buvo mokykla ant akmens iškalti labai prasmingi žodžiai: „Čia mūsų kelių pradžia...“ (skulp. Valius Remeika).

Lankėmės Stebeikėlių kaime poeto Bernardo Brazdžionio-Vytės Nemunėlio gimtinėje. Apie poetą kalbėjo žygeivė Ona Striškienė. B. Brazdžionis gimė 1907 m., pradžioje mokėsi Pasva-

lyje, Žadeikiuose. Buvusioje mokykloje Žadeikiuose yra ekspozicija, skirta poetui. 1929 m., kaip ir dauguma to meto jaunuolių, baigė Biržų gimnaziją. Ją baigęs įstojo į Vytauto Didžiojo universitetą, mokėsi lietuvių kalbos ir literatūros. Baigęs studijas B. Brazdžionis mokytojavo, nuo 1937 m. dirbo „Sakalo“ knygų leidykloje, 1940 m.

pradėjo dirbti Maironio literatūros muziejaus direktoriumi. Redagavo įvairius leidinius ir pats kūrė.

1944 m. išvyko į Vakarus, 1949 m. persikėlė į JAV. Iki 1972 m. dirbo žurnalo „Lietuvių dienos“ redaktoriumi. Kai buvo galima, lankydavosi Lietuvoje. Susitikimuose su poetu būdavo minios žmonių. Pasakotoja parodė poeto nuotraukas ir paskaitė kūrėjų eilių. Dainavome B. Brazdžionio „Ar prisimeni namelį“ ir kitas dainas. Ten tebeauga sodybos ažuolas, yra stogastulpis.

Algimanto Stalilionio nuotr.

Stebeikėlių kaime, poeto Bernardo Brazdžionio gimtinėje, prie ažuolo

Stebeikėlių kaime yra išlikęs stogastulpis